

K TÉME INTERSUBJEKTIVITY

RÓBERT KARUL – MARTIN MURÁNSKY – JAROSLAVA VYDROVÁ (ed.): *Intersubjektivita v globálnej situácii*. Bratislava: Filozofický ústav 2006, 271 s.

Ide o konferenčný zborník z druhej medzinárodnej interdisciplinárnej konferencie Bratislavské filozofické dni, organizovanej pracovníkmi Oddelenia sociálnej filozofie Filozofického ústavu Slovenskej akadémie vied v novembri 2006 v Bratislave, ktorej sa zúčastnili aj filozofi a literárni vedci z ČR, Nemecka, Francúzska i Nórska. Bola venovaná problematike intersubjektivít v globálnej situácii. Téma bola vhodne vybraná. Je aktuálna vzhľadom na jej lokalizáciu v situácii globalizácie, je však aj umne stanovená, a to vďaka tomu, že organizátori konferencie a zároveň aj editori predmetného zborníka siahli po kultúrnej neutrálnej koncepcii vnímajúcej, rozumejúcej a poznávacej subjektivít vo vzťahu k iným. To, samozrejme, neznamená, že by autori odhliadali od aktuálnych kotví subjektivít v „telách“, v „kultúrach“ či v „politikách“. Znamená to len toľko, že im záleží na filozoficky produktívnom zmocnení sa možného utvárania intersubjektivít v dobe zhusteného kontaktu kultúrnej odlišných jednotlivcov a skupín. Ide o to, aby nešlo o „zrážku kultúr“, ale o tvorivú vzájomnú otvorenosť a možnosť vzájomne sa ovplyvňujúceho zrastania alebo, inak povedané, o možnosť produkcie spoločného menovateľa, neredukujúceho existujúce odlišnosti násilne. Koncept intersubjektivít priam dokonale odkazuje na túto intenciu vyhnúť sa aretácii jednotlivcov a skupín do raz navždy daných, vyhranených a zároveň ohraničených „kultúr“. Možno povedať, že intersubjektivita zahŕňa výzvu k dorozumievaniu, a napokon k dorozumeniu, na základe rozumu a rozumnosti, k formovaniu cezhraničnej kultúry. Na druhej strane autori zborníka registrujú, že existuje aj čosi také ako situácia negatívneho kontaktu, situácia „kto z koho“. Je pozitívnu črtou zborníka, že obsahuje príspevky, ktoré sa nevyhýbajú reflexii tejto situácie. Možno konštatovať, že normatívnu intenciu jedných príspevkov sprevádza britký zmysel pre analýzu toho, čo je povážlivé v terajšej „záhrade ľudského“.

Príspevky sústredené v zborníku možno rozdeliť na príspevky, ktoré tvoria tvrdé jadro problematiky, a tie, ktoré osvetľujú niektorý z problémových bodov diskutovanej materie rekurenciou k starším i novším klasikom filozofického skúmania, medzi ktorými nájdeme mená Husserla, Sartra, Merleau-Pontyho, Wittgensteina, Arendtovej, Lévinasa, Derridu, Habermasa, Kanta, Hegela a mnohých iných. Zaujímú však aj príspevky, ktoré tematizujú obrazové formy intersubjektívnej komunikácie a ktoré sú čoraz viac sa presadzujúcim prostriedkom komunikácie, ale aj konfrontácie, a v neposlednom rade aj konfliktu.

V zborníku možno hľadať a nájsť aj odpovede na otázky o podmienkach konštituovania intersubjektivít ako niečoho, čo sa ustáľuje v priestore „medzi“ jednotlivcami a skupinami, ktoré majú svoje identity, no intersubjektivita v medziľudskom zmysle sa konštituuje osobitne vtedy, keď identity nemajú „väzniaci“ alebo utvorený charakter, nárokuje si uznanie vo svojej uzavretosti. Úvahy o fenoméne a inštitúte uznania ako formy intersubjektivít patria medzi zaujímavé pasáže zborníka, ktoré si nájdú svojich čitateľov i oponentov. Intersubjektivita tak označuje škálu „dotykov“ od nenútených až po nútené a vnútené. Výsledkom môže byť dorozumenie, súhlas, zdieľanie významov až po spojenie v konflikte, ktorého výsledkom môže byť kompromis, ale aj rozvrat. Analýza

politiky uznania i negatívnych foriem intersubjektivity, založených na skôr emocionálnom sprostredkovaní kontaktu indivíduí a entít, v ktorých má rozhodujúce slovo nenávisť, svedčí aj o možnosti i skutočnosti nerozumnej komunikácie, zameranej na podriadenie, až zničenie protivníka alebo, lepšie povedané, nepriateľa, keďže protivník označuje skôr stránku v spore, ktorý nie je zameraný na podmanenie, ale na kompromis. Ide o spor konštruktívny, a nie ničivý. Tematizácia asymetrických (mocenských) vzťahov pri analýze problematiky intersubjektivity je mimoriadne dôležitým aspektom pri realizácii vedeckého zámeru, ktorý sledujú editori zborníka.

Predmetný zborník je mnohými prispievateľmi tkaný, veľmi aktuálny text na tému intersubjektivity, ktorého uzly tvoria jednotlivé príspevky a ich kľúčové slová (o niektorých z nich sme sa už zmienili), ktoré z rôznych uhlov pohľadu ponúkajú čítanie prínášajúce intelektuálny zisk či už na báze súhlasu, alebo na báze nesúhlasu. Ide o širokospektrálny vklad do filozoficky orientovanej diskusie o globalizácii u nás, čo je jednoznačne pozitívny počin.

Tibor Pichler

---

prof. PhDr. Tibor Pichler, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava 1
SR
e-mail: filotrpr@savba.sk

K DEJINÁM SLOVENSKEHO FILOZOFICKÉHO MYSLENIA

KAROL KOLLÁR: *Pohľady nielen na filozofiu*. Bratislava: Infopress 2006, 104 s.

Tematický záber autora publikácie pokrýva oblasť spoločenských vied, osobitne však treba vyzdvihnúť predovšetkým oblasť dejín slovenského politického a sociologického myslenia. Predložená práca obsahuje súbor dvadsiatich recenzií publikovaných autorom v časovom rozpätí rokov 1990 – 2006 v časopise *Filozofia*. Recenzované publikácie, ktoré vyšli na Slovensku a v Nemecku, možno rozdeliť do viacerých tematických okruhov. Pozornosť si zaslúžia tituly z oblasti výskumu národa a nacionalizmu v strednej Európe. Ide o teórie nacionalizmu, avšak zároveň aj o analýzu konkrétnych „prípadov“ nacionalizmu v ich dobovom ideovo-politickom kontexte. Ako príklad uvádzam recenziu *K výskumu kultúrno-národovtornej koncepcie Jána Kollára*. Nie menej podnetné sú recenzie týkajúce sa formovania individuálnych a kolektívnych identít, ktorých organickou súčasťou je problematika politiky spomínania a zabúdania v regióne strednej Európy.

Jadro Kollárovej publikácie však tvoria recenzie prác z oblasti dejín slovenského filozofického myslenia, pričom do oblasti jeho záujmu spadajú všetky filozofické disciplíny. Pozoruhodnou črtou výskumu dejín slovenského filozofického myslenia je skutočnosť, že ju realizujú nielen odborníci – historici filozofie, ale aj odborníci pôsobiaci v jednotlivých filozofických disciplínach: k histórii svojich disciplín sa vracajú aj logici a výskumní pracovníci pôsobiaci v oblasti metodológie spoločenských a prírodných vied. Pozitívom Karola Kollára ako recenzenta je vyzdvihnutie tejto skutočnosti. Recenzoval teda práce k dejinám logiky a metodológie vied na Slovensku i v Čechách od autorov